SIVIILIPALVELUSKESKUS
CIVILTJÄNSTCENTRALEN

Lausunto

Dnro 2018

14.1.2019

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Viite: Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijalausuntopyyntö HE 294/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain muuttamisesta

Siviilipalveluskeskuksen asiantuntijalausunto asiassa HE 294/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain muuttamisesta

Siviilipalveluskeskus kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi HE 294/2018 vp lakiesityksessä asiantuntijalausunnon ja kuulemisen muodossa. Asiantuntijalausunnossaan siviilipalveluksen toimeenpanotehtävää tekevä Siviilipalveluskeskus arvioi lakiesitystä ennen kaikkea siviilipalveluksen toimeenpanon kannalta.

Siviilipalveluskeskuksen siviilipalvelusjohtaja Mikko Reijonen on ollut jäsenenä työ- ja elinkeinoministeriön asettamassa, aikavälillä 13.11.2017-31.5.2018 työskennelleessä Siviilipalveluslain muutostarpeita selvittävässä työryhmässä, ja Siviilipalveluskeskus ei ole jättänyt työryhmän tuottamaan mietintöön eriäviä mielipiteitä.

Työryhmän työ lähti liikkeelle puolustusministeriön 27.3.2017 työ- ja elinkeinoministeriölle tekemästä siviilipalveluslainsäädännön kehittämistä koskevasta aloitteesta. Aloitteessa esitettiin mm. täydennyspalvelusajan pidentämistä, mahdollisuutta palata suorittamaan varusmiespalvelusta jo alkaneen siviilipalveluksen puolelta ja mahdollisuutta palata reserviin myös yli 28-vuotiaille. Lisäksi työryhmä kävi läpi muitakin siviilipalveluslain kehittämis- ja muutostarpeita.

Seuraavassa siviilipalveluksen toimeenpanon näkökulmasta laaditut lyhyet luonnehdinnat jokaiseen esillä olleeseen kehittämisehdotukseen, jonka pohjalta hallituksen esitys siviilipalveluslain muuttamisesta on laadittu.

1) **Täydennyspalveluajan pidentäminen** – Siviilipalveluskeskus pitää työryhmän esitystä täydennyspalvelusajan pitämisestä ennallaan viiden vuorokauden mittaisena aivan oikeana. Täydennyspalvelusajan pidentäminen lisäisi merkittävästi kustannuksia ja hallinnollista työtä.

2) **Paluu reserviin täydennyspalveluksen alkamisen jälkeen** – Siviilipalveluskeskus katsoo, ettei nykyistä käytäntöä ole syytä muuttaa.

3) **Paluu suorittamaan varusmiespalvelusta alkaneen siviilipalveluksen puolelta** – Siviilipalveluskeskus katsoo, ettei nykyistä käytäntöä ole syytä muuttaa. Asiasta on keskusteltu työryhmän työn jälkeen erikseen Pääesikunnan, puolustusministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja siviilipalveluskeskuksen kanssa marraskuussa 2018 ennen hallituksen esityksen antamista.

4) **Paluu reserviin yli 28-vuotiaana** - Yhdenvertaisen kohtelun pohjalta Siviilipalveluskeskus kannattaa säädöksen muuttamista esitetyllä tavalla niin että reserviin paluu on mahdollinen, ellei velvollinen ole vielä aloittanut täydennyspalveluksen suorittamista. Vastaava säädös

Siviilipalveluskeskus on ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus KEHAn erillisyksikkö.
Civiltjänstcentralen är en fristående enhet under NTM-centralernas och TE-byråernas utvecklings- och förvaltningscenter

Siviilipalveluskeskus
Latokartanontie 79 A
07810 Ingermaninkylä

Civiltjänstcentralen
Sjökullavägen 79 A
07810 Ingermansby

Puh/tel. 0295 0295 00

kirjaamo.siviilipalvelus@ely-keskus.fi
www.siviilipalveluskeskus.fi

mahdollistaa siviilipalvelusvelvolliseksi hakeneen paluun varusmiespalvelukseen, ennen siviilipalveluksen tosiasiallista aloittamista.

5) **Työpalvelun suorittaminen kokonaisturvallisuutta hyödyttävissä palveluspaikoissa** – Nykymuotoiset siviilipalveluspaikat ja palveluspaikkakriteerit toteuttavat hyvin kokonaisturvallisuuden hyödynnettävyyttä velvollisten palvelustehtävissä. Laissa ei ole tältä osin muutostarpeita.

6) **Valmiusperusteisen kertausharjoituksen lisääminen siviilipalveluslain tarkoittamiksi erityisoloiksi** – Esityksenä ollutta asevelvollisuuslain 32§:n 3 momentin mukaista valmiusperusteista kertausharjoitusta ei ole perusteltua sisällyttää siviilipalveluslakiin.

7) **Vakaumuksentutkintamenettelyssä tutkittavat siviilipalvelushakemukset** – Siviilipalveluslain 18 §. *Siviilipalvelukseen hakeminen erityisoloissa*. Pykälään ehdotetaan muutosta, jonka mukaan jatkossa siviilipalveluslain 4 luvussa tarkoitettu vakaumuksentutkintamenettely koskisi vain niitä siviilipalvelukseen hakevia, joiden siviilipalvelushakemuksia ei ole hyväksytty ennen kuin tasavallan presidentti tekee päätöksen asevelvollisuuslaissa tarkoitetusta ylimääräisestä palveluksesta tai liikekannallepanon aikaisesta palveluksesta. Ehdotuksen mukaan rajanveto vakaumuksentutkinnan kohteeksi siirrettävien hakemusten osalta tehtäisiin sillä perusteella, onko siviilipalvelushakemusta koskeva hallintopäätös annettu vai ei. Siviilipalveluskeskus kannattaa esitettyä lakimuutosta.

8) **Siviilipalveluksen kesto** - Siviilipalvelusajan kesto on jo vuodesta 2008 ollut sama kuin pisin varusmiespalvelusaika ja muutokset varusmiespalvelusajassa on toteutettu samanaikaisesti siviilipalvelusajan kanssa. Voimassa oleva järjestely ja lainsäädäntö ovat siviilipalveluksen toimeenpanon kannalta selkeät. Tulevaisuudessa on hyvä seurata mm. kansainvälisten sopimusten tulkintakäytäntöjä ja niistä käytävää keskustelua.

9) **Totaalikieltäytyjien vapausrangaistuksesta luopuminen** - Hallituksen esityksessä ei ole esitetty muutoksia tähän siviilipalveluslain kohtaan. Siviilipalveluskeskus toteaa, että Korkeimman oikeuden 13.11.2018 antaman ratkaisun olla antamatta valituslupaa ns. totaalikieltäytyjä-asiassa on aikaansaanut epäselvän oikeustilanteen ja vaikuttanut myös siviilipalveluskeskuksen toimintaan, erityisesti siviilipalveluksesta kieltäytymisen johdosta tehtäviin rikosilmoituksiin ja järjestelmän epätietoisuuteen mahdollisesti seuraavista rangaistuksista.

10) **Siviilipalveluksen pitäminen siviilien kontrolloimana** - Siviilipalveluslain muutostarpeita selvittänyt työryhmä on todennut, että siviilipalveluksen toimeenpano toimii irrallaan Puolustusvoimista. Siviilipalveluksen neuvottelukunnan kokoonpanoa on tulevaisuudessa hyvä arvioida huomioiden kansainväliset sopimukset.

11) **Palveluspaikoille maksettavat majoituskorvaukset** - Siviilipalveluskeskuksen mielestä esitetyt muutokset palveluspaikoille maksettaviin majoituskorvauksiin on erittäin hyvin perustelu ja tarpeellinen muutos. Majoituskorvausten kustannustason on ollut sama vuodesta 2008 saakka, eli koko majoituskorvausjärjestelmän olemassaolon ajan. Siviilipalveluskeskus arvioi, että muutos lisäisi palveluspaikkojen halukkuutta ottaa

Siviilipalveluskeskus
Latokartanontie 79 A
07810 Ingermaninkylä

Civiltjänstcentralen
Sjökullavägen 79 A
07810 Ingermansby

Puh/tel. 0295 0295 00

kirjaamo.siviilipalvelus@ely-keskus.fi
www.siviilipalveluskeskus.fi

velvollisia palvelukseen ja vähentäisi palveluspaikkojen majoituksen osoittamisessa ilmeneviä epäselvyyksiä ja mahdollisia väärinkäytöksiä. Kriittisenä huomiona säädökseen Siviilipalveluskeskus huomioi, että majoituskorvaussummat ovat euromääräisiä ja niiden tarkastamisesta ei säädetä mitenkään.

12) **Maakunta- ja SOTE-uudistusten vaikutukset siviilipalveluspaikkoihin** - Maakunnan, maakunnan viranomaisen ja maakunnan liikelaitoksen lisääminen siviilipalveluspaikoiksi selkeyttää ennakoitavaa maakuntauudistustilannetta ja siviilipalveluspaikkana toimimista.

13) **Ruokarahaa koskevan siviilipalveluslain 48§ muuttaminen** - Nykyinen käytäntö on yhdenmukainen asevelvollisuuslain kanssa. Muutokset ruokarahakäytäntöjen muuttamiseen olisivat toivottuja, mutta tulisivat toteutuessaan aiheuttamaan merkittävän kustannusnousun Puolustusvoimille. Siviilipalveluskeskus tyytyy nykyisenkaltaisen käytännön säilyttämiseen siviilipalveluslaissa.

14) **Siviilipalveluslain rekistereitä ja tietosuojaa koskevien säännösten päivittäminen** - Siviilipalveluslakiin esitetyt muutokset ovat Siviilipalveluskeskuksen näkemyksen mukaan pääasiassa teknisiä ja keskus kannattaa niiden toteuttamista.

15) **Palveluspaikkojen velvollisuuksien ja työnjohdollisten määräysten tarkastaminen** - Palveluspaikkojen velvollisuuksiin ei ole havaittu välittömiä muutostarpeita.

16) **Muutoksenhakusäännökset** - Esitetty oikaisuvaatimuksia koskeva säännös sekä siviilipalvelusasioiden käsittely jatkossakin yhdessä hallinto-oikeudessa edustavat Siviilipalveluskeskuksen näkemyksen mukaan hyvää hallintotapaa ja ovat siten hallinnon yleislakien mukaisia.

Siviilipalveluskeskus pitää siviilipalveluslakiin esitettyjä muutoksia tarpeellisina ja siviilipalveluksen toimeenpanoa selkiyttävinä.

Jatkossa Siviilipalveluskeskus näkee tarpeellisena selkeyttää siviilipalveluksesta kieltäytyvien velvollisten (ns. totaalikieltäytyminen) asioiden käsittelyä ja rangaistuskäytäntöä. Totaalikieltäytyjien asioiden oikeustila on nykytilanteessa epäselvä.

Siviilipalveluskeskus näkee myös tärkeänä laajemman nuorten syrjäytymisen ehkäisyn tehtävän, jonka tueksi olisi perusteltua lisätä tutkimustietoa varusmiespalveluksen ja siviilipalveluksen keskeyttävien (terveydellisillä perusteilla vapautettavien) velvollisten tilanteesta.

SIVIILIPALVELUSKESKUS 14.1.2019

Mikko Reijonen
siviilipalvelusjohtaja
mikko.reijonen@ely-keskus.fi
P: 0295 029 382